

Univerzita Hradec Králové – Pedagogická fakulta
Katedra kulturních a náboženských studií

Hodnocení bakalářské práce
Posudek oponentky

Jméno autora: Tereza Lásková

Název práce: Otázka kritické reflexe etnické stereotypizace na vybrané základní škole

Téma práce: Text je teoreticko-empirickou studií tématu etnicity a stereotypů v českém základním školství, zacílen je na školu v Lomnici nad Popelkou, přihlíží ke konceptu transkulturní komunikace.

1. Význam a náročnost tématu: K tématu existuje řada zdrojů. Vzhledem k aktuálnosti fenoménu považuji za smysluplné a velmi významné se problematice nadále věnovat, zacílení na konkrétní školu je dobrou volbou. Téma je silně přítomno ve veřejném diskurzu (kromě jiného též ve zkoumané oblasti vzdělávání), přitom jsou však jednotliví aktéři jen málokdy detailně obeznámeni s hlubšími sociokulturními mechanismy, které ovlivňují jejich jednání či postoje. Teorie sociální konstrukce reality je zajímavým analytickým nástrojem, který může pomoci rozkrýt složitou tematiku etnicity, rasy atd.

2. Logická struktura práce: Studie je přehledně strukturována. Oceňuji ucelený a logický tvar textu. Cením si snahy o přehledné definice pojmů, podotýkám však, že snaha zformulovat velmi komplikované pojmy typu „etnicita“ či „kultura“ do několika odstavců je velkou výzvou a místy v definicích (či mezi řádky) vnímám nedostatky.

3. Metodický postup: Po formální stránce je práce z hlediska metody pečlivě provedena, deklarovaná sociální konstrukce reality nabízí pro téma výrazný potenciál, který dle mého nebyl plně využit.

4. Teoretické zobecnění a přínos: Koncept studie je poměrně ambiciózní a dle mého měl větší potenciál, než který se výsledně podařilo využít. Ocenila bych výraznější snahu o sumarizaci odborné literatury, teoretického modelu sociální konstrukce reality a samotného výzkumu – a zejména bych si přála závěrečné zhodnocení limitů provedené analýzy a nových otázek, které z ní vyplývají. O tom, že text vyhovuje požadavkům kladeným na bakalářskou práci nepochybuji, avšak mám řadu připomínek. Mezi ty nejzásadnější patří následující:

- kultura dnes vůbec nemusí souviset s fyzickým prostorem, závisí spíše na sítích a tocích, na které jsme napojeni a nemusí být totožná pro lidi žijící „vedle sebe“ (autorka na s. 19: *„Kultura se nevymezuje podle toho, odkud pocházíme, ale podle toho, kde žijeme“*). Navzdory značné národnostní homogenitě Lomnice nad Popelkou je pravděpodobná značná heterogenita společnosti co do různých životních zkušeností a perspektiv, jednou z dělicích linií může být např. generační předěl či zkušenost s pobytem v zahraničí atd.; v poměrně podrobném přehledu charakteristik Lomnice bych navíc ocenila např. informace o dosaženém vzdělání místních
- etnicita, rasa atd. jsou nesmírně komplikovanými tématy, která v odborném textu nelze brát jako fakt; dle odpovědí soudím, že etnicitu či rasu pedagogové jako fakt vnímají, což by mělo být ze strany autorky důvodem k podrobné analýze; výzkumné otázky ale nesměřují k pokusu zjistit, zda si pedagogové uvědomují komplikovanost, situačnost, sociální vyjednávání identit atd., velmi by mne např. zajímalo, zda se někdy pokusili zeptat členů minorit, které ve svých třídách vyučují, na jejich výklad toho, do jakých skupin patří; osobně by mne možná více než snaha zachytit dotazníkem co největší počet pedagogů zajímal pokus o hloubkovější rozhovor s několika vybranými participanty
- za problematickou považuji nejasnou definici pojmu „cizinec“: v textu a studovaném prostředí odkazuje zejm. k Vietnamcům a případně lidem s ne-český mateřský jazykem, nijak zvlášť však neřeší, zda jsou to lidé s vazbou k lokalitě, lidé schopní a ochotní integrovat se do místního života či cizinci ve smyslu odlišné identity/ kulturních kompetencí či třeba jen vizuální odlišnosti (autorka na s. 28 *„Z celkového počtu obyvatel v kraji 438 473 tvoří pouze 3,8% cizinci, kterými jsou především Romové a Vietnamci (Asiati).“*)
- textu by prospěla výraznější formulace shrnující, že identita a kultura nejsou totéž; pomohlo by to např. identifikovat problematiku nejasné „cizosti“ Vietnamců či Romů
- v našich podmínkách bych považovala za vhodné zmínit a možná podrobněji analyzovat téma etnicky koncipovaného nacionalismu (autorka na s. 19: *„Nacionalistická a etnická ideologie jsou si velmi podobné. Tam, kde etnická ideologie zdůrazňuje etnickou skupinu a sdílení kulturních kořenů, nacionalismus ale zdůrazňuje stát a sdílení občanského práva. Stát je často prezentován jako nadetnická ideologie v polyetnických společenstvech, která garantuje rovnost a spravedlnost.“*)
- nezdá se mi, že by text nějak zásadněji řešil problematiku sebestylizace učitelů v dotaznících; jako představitelé instituce snažící se o vzdělávání a integraci učitelé pravděpodobně vnímají, že se od nich očekává nadhled i obeznámenost s tématem, tolerantní a integraci podporující přístup; přiznat se k netoleranci či neznalosti tématu je za těchto okolností nekomfortní a spíše nepravděpodobné; v odpovědích lze dle mého identifikovat limitovanou obeznámenost s příslušnými sociokulturními mechanismy a odpovědi pochopitelně nevypovídají o reálném jednání pedagogů ve

výuce i soukromém životě; toto by dle mého mělo být v práci důkladněji rozkryto; podobně si myslím, že výběr ze dvou nabízených přístupů výchovy k diverzitě respondentovi de facto znemožňuje říci, že téma vlastně neřešil a jeho výuková strategie není nijak promyšlená

5. Práce s literaturou: Použitá literatura je aktuální, množství prostudovaných titulů odpovídající. Přímých citací není v textu příliš, užité citace mají pro text význam. Autorka by se dle mého mohla a měla výrazněji opřít o odbornou literaturu rozkrývající složitost tématu etnicity, rasy atd.

Použito 42 zdrojů, z toho 12 internetových.

6. Formální stránka: Formální stránka je odpovídající. Text je kultivovaný s dobrou stylistikou. Překlepy jsou spíše ojedinělé (půvabný je „*pěvecký spor*“ na s. 30). V textu nalézám několik vět, které působí spíše dojmem pracovního konceptu než hotového textu bakalářské práce (např.: „*Sociální jev = součástí společenské pravdy, nehledě na to, jestli to pravda je nebo ne.*“ na s. 24). Stylisticky (a z hlediska genderové vyváženosti textu) se lehce podivuji nad větou „*V čele základní školy stojí ředitel školy, kterým je v současné době Mgr. Alena Ženatá.*“ na s. 29.

7. Naplnění cíle práce a výsledné hodnocení: Studie je ambiciózně zacílena na složitou problematiku a ačkoli autorka nedokázala zcela využít potenciál tématu, považuji text za kultivovaný příspěvek a zajímavý podnět k případné další práci. Text splňuje nároky kladené na bakalářskou práci.

Otázky nebo témata pro diskusi před komisí: Mezi vědomím, že předsudky nejsou chvályhodné a schopností či ochotou si je uvědomovat a pracovat s nimi může být značný rozdíl. Vaše studie je zacílena především na odpovědi deklarované v rámci dotazníků, pokud jste schopna na základě vašeho výzkumu a kontaktů v terénu nějak shrnout na jaké škále se pohybuje otevřenost pedagogů k vědomé práci se stereotypy, zajímalo by mne to.

Datum: 31. 7. 2021

Mgr. Jana Karlová, Ph.D.